

Přehled problematiky očkování dospělých pro praxi

MUDr. Eva Pernicová, MBA

Centra očkování a cestovní medicíny Avenir, a. s.

Ústav veřejného zdraví LF Masarykovy univerzity, Brno

Očkování je jedním z nejvýznamnějších objevů moderní medicíny, který zásadně přispívá k ochraně veřejného zdraví. Díky vakcinaci se podařilo eradikovat nebo podstatně snížit výskyt mnoha závažných infekčních nemocí, na které v minulosti umíraly statisíce lidí.

Tento článek se zaměřuje na praktické informace o očkování dospělých osob s poskytnutím odkazů na odbornou literaturu, aktuálně platné doporučené postupy a související legislativu.

Klíčová slova: vakcinace, imunizace, kontraindikace, kolektivní imunita.

Immunization of adults in practice

Vaccination is one of the most important discoveries of modern medicine, and it has made a major contribution to the protection of public health. Thanks to vaccination, it has been possible to eradicate or substantially reduce the incidence of many serious infectious diseases, from which hundreds of thousands of people died in the past. This article focuses on practical information on the vaccination of adults, including literature references, current guidelines, and related legislation.

Key words: vaccination, immunization, contraindications, herd immunity.

Princip očkování, typy vakcín, kontraindikace, odstupy očkování

Podstatou očkování (aktivní imunizace) je podání připravených antigenů určitého patogenu, genetické informace pro tento antigen nebo oslabeného patogenu do lidského organismu formou vakcíny. Tímto způsobem je stimulován imunitní systém k produkci specifických protilátek, příp. i paměťových buněk. Při následném setkání s reálnou infekcí je předem připravený imunitní systém schopen zajistit rychlou a účinnou obranu organismu (1, 2).

Vakcíny se tradičně dělí do dvou skupin: živé atenuované a neživé. **Živé**, v praxi podávané primárně podkožně, využívají oslabených forem patogenů imitujících skutečnou infekci a vyvolávají obvykle silnou a dlouhodobou

protekcí (1, 2). Přehled živých vakcín dostupných v ČR ukazuje tabulka 1.

Neživé očkovací látky obsahují celé inaktivované patogeny, jejich části (proteiny, toxidy), ev. genetickou informaci kódující žadáný antigen (např. mRNA a vektorové vakcíny proti covidu-19) (1, 3). Imunitní odpověď na tyto vakcíny bývá slabší, proto často obsahují další látky ke zvýšení své účinnosti (adjuvans, konjugát apod.) (1, 2, 4). Injekční neživé vakcíny se aplikují preferenčně intramuskulárně.

Některá očkování se podávají perorální cestou (živá vakcína proti břišnímu tyfu, vakcína proti choleře a rotavirům) nebo intranazálně (očkovací látka proti chřipce Fluenz Tetra). Intradermální podání je v ČR vyhrazeno pouze pro vakcínu proti tuberkulóze, v zahraničí se tato forma aplikace používá např. u postex-

DECLARATIONS:

Declaration of originality:

The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:

The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest:

Not applicable.

Consent for publication:

Not applicable.

Cit. zkr: Med. Praxi. 2024;21(4):200-207

<https://doi.org/10.36290/med.2024.034>

Článek přijat redakcí: 29. 6. 2024

Článek přijat k tisku: 5. 9. 2024

MUDr. Eva Pernicová, MBA

eva.pernicova@avenir.cz